

SOTSIAALMINISTEERIUM

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarve

Signe Riisalo

Sotsiaalministeerium/ sotsiaalkaitseminister

04.10.2023

SOM valitsemisala strateegiline raamistik

- SOM valitsemisala 2023.a eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse (VV) eesmärkide saavutamisse kahes tulemusvaldkonnas:
 - ✓ **Heaolu**
 - ✓ **Tervis**

mis jagunevad kaheksaks programmiks (sh 2 ühisprogrammiks MKMiga).
- Programmid jagunevad omakorda meetmeteks, tegevusteks, teenusteks.
- Alates 2022. aastast on riigieelarve seadusepilt programmi tegevuse tasandil.
- Sotsiaalkaitseministri vastutusvaldkond hõlmab „Heaolu“ tulemusvaldkonnas vanemaealiste programmi, sotsiaalhoolekandeprogrammi, laste ja perede programmi ning haakuvus on MKMi ja SOMi ühisprogrammidega (tööturuprogramm, soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm). Samuti hõlmab ministri vastutusvaldkond osaliselt „Tervise“ tulemusvaldkonna programmis „Tervist toetavad valikud“ olevaid vaimse tervise tegevusi.
- Horisontaalsed teemad IKT ja T&A kuuluvad nii sotsiaalkaitseministri kui ka terviseministri vastutusse.

SOM valitsemisala eelarved KOV toetusfondis (1)

Vabariigi Valitsuse KOV üksuste toetusfondis on SOM valitsemisala vastutusel kokku **41,25 mln** eurot järgmisteks tegevusteks:

- **Toimetulekutoetuse maksmise hüvitis**

38,6 mln eurot (2023.a 38,4 mln eurot, 2022.a täitmine koos UA kuluga 40,5 mln eurot).

Toimetulekupiir jääb samaks:

- üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele 200 eurot kuus;
- pere teisele ja igale järgnevale liikmele 160 eurot kuus;
- pere iga alaealise liikme kohta 240 eurot kuus.

KOV-dele hüvitatav menetluskulu määr juhtumi kohta tõuseb 6,47 eurolt **8,85** euronni.

SOM valitsemisala eelarved KOV toetusfondis (2)

- **Suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus**

2,65 mln eurot (2023.a 2,65 mln eurot).

- Alates 2024. aastast ei ole toetusfondi koosseisus:
 - asendus- ja järelhooldusteenuse toetust (2023. a 21,3 mln eurot);
 - matusetoetust (2023.a 4,0 mln eurot);
 - pikaajalise hoolduse korraldamise toetust (2023. a 39,2 mln eurot)

Kate neile tegevustele laekub KOV-dele edaspidi tulumaksu ja tasandusfondi kaudu.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tulud

(tuhat eurot)

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	2023	2024	Muutus	Muutus %
TULUD KOKKU	150 001	74 743	-75 258	-50%
Saadud toetused	142 970	66 039	-76 932	-54%
Riigilõivud	361	424	63	17%
Tulu majandustegevusest	6 142	7 788	1 645	27%
Trahvid ja muud varalised karistused	35	10	-25	-71%
Muud tulud	492	483	-9	-2%

- Saadud toetustes kajastatakse peamiselt välisvahendeid, mille maht väheneb 76,9 mln eurot seoses Euroopa Liidu struktuurifondide perioodi vaheldumisega ning riigireformi muudatustega.
- Tulu majandustegevusest suureneb 1,4 mln euro ulatuses seoses ravimiseaduse alusel kehtestatud erialase hindamise tasudest.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kulud ja investeringud

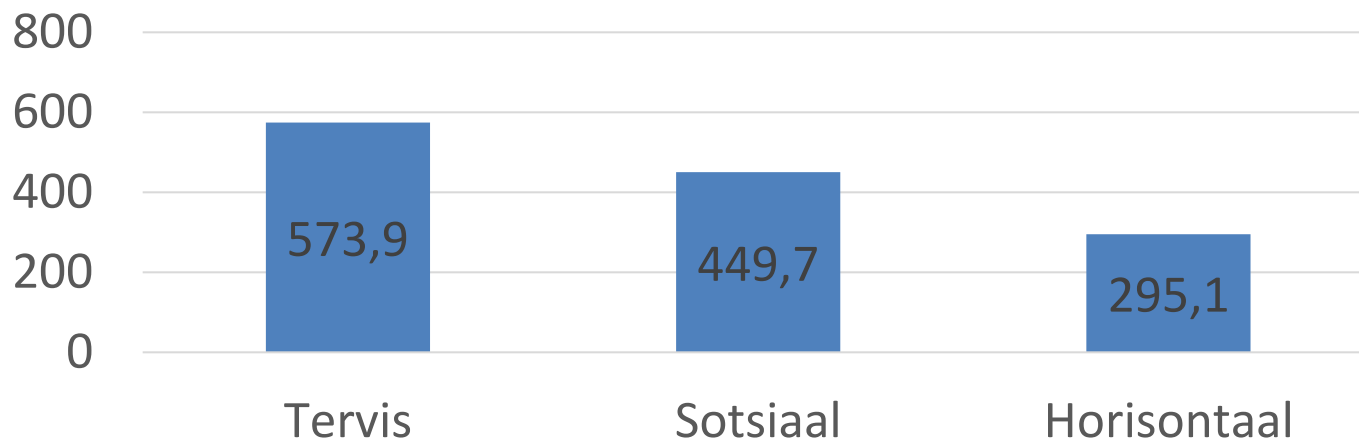
(tuhat eurot)

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	2023	2024	Muutus	Muutus %
KULUD KOKKU	7 464 966	7 216 208	-340 661	-3%
Heaolu tulemusvaldkond	5 095 602	4 709 982	-385 620	-8%
Tervise tulemusvaldkond	2 363 105	2 498 922	135 817	6%
Käibemaks	6 259	7 304	1 045	17%
INVESTEERINGUD (peamiselt IKT)	9 662	11 375	1 713	18%

- Heaolu tulemusvaldkonna eelarve kahanemine 385,6 mln eurot on seotud 2023. aasta II poolaastal jõustunud riigireformiga. Valdav osa tööturuprogrammi tegevustest liikus MKMi valitsemisalasse. Varasemalt tööturuprogrammis kajastatud Astangu KRKi rahastus liikus HTMi valitsemisalasse.
- Tervise tulemusvaldkonna eelarve kasv 135,8 mln eurot on peamiselt seotud Tervisekassale edasiantava sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ning eraldise mittetöötavate pensionäride eest kasvuga.
- Investeeringud suurenevad võrreldes eelmise aastaga kuna VVs RES protsessis eraldati lisaraha sotsiaalkaitse andmekogu SKAIS arenguteks tagamaks pensionite, toetuste ja hüvitiste arvestused ja väljamaksed.

Kokkuhoiu meetmed 2024. aastal 1,32 mln eurot

(tuhat eurot)

- Asutuste tegevuskulude kokkuhoid, sh üüripindade vähenemine, ametikohtadega seotud kulude vähenemine ja autopargi efektiivsem kasutamine.
- Tervisevaldkonna kokkuhoiu toob ravimisektori halduskoormuse vähendamine, tervise ennetustegevuste koolitus- ja teavitustegevuste ümberkorraldamine.
- Sotsiaalvaldkonnas vaadati üle sihtotstarbeliste toetuste maksmine. Enam ei maksta huviorganisatsioonidele tegevustoetusi, vaid jätkatakse ainult strateegilise partnerluse korras organisatsioonide rahastamisega.

Vanemaealiste programm (1)

Programmi eesmärgi mõõdik	Tegelik tase (aasta)	2024
Aktiivsena vananemise indeks	37,9 (2018)	40,4

Heaolu tulemusvaldkond (tuhat eurot)	2023	2024	Muutus	Muutuse %
Vanemaealiste programm	3 442 144	3 537 091	94 947	3%
Programmi tegevused:				
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	3 441 516	3 536 440	94 924	3%
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	628	651	23	4%

Vanemaealiste programm (2)

- Vanemaealiste programmis kajastatakse lisaks pensionidele:
 - ✓ üksielava pensionäritoetus (2024.a **18 mln** eurot),
 - ✓ represseeritu toetused (2024.a **2,2 mln** eurot),
 - ✓ olümpiavõitjate toetus (2024.a **218 tuh** eurot),
 - ✓ välisriigist tagasipöördunu toetus. (2024.a **144 tuh** eurot).

Vanemaealiste programm (3)

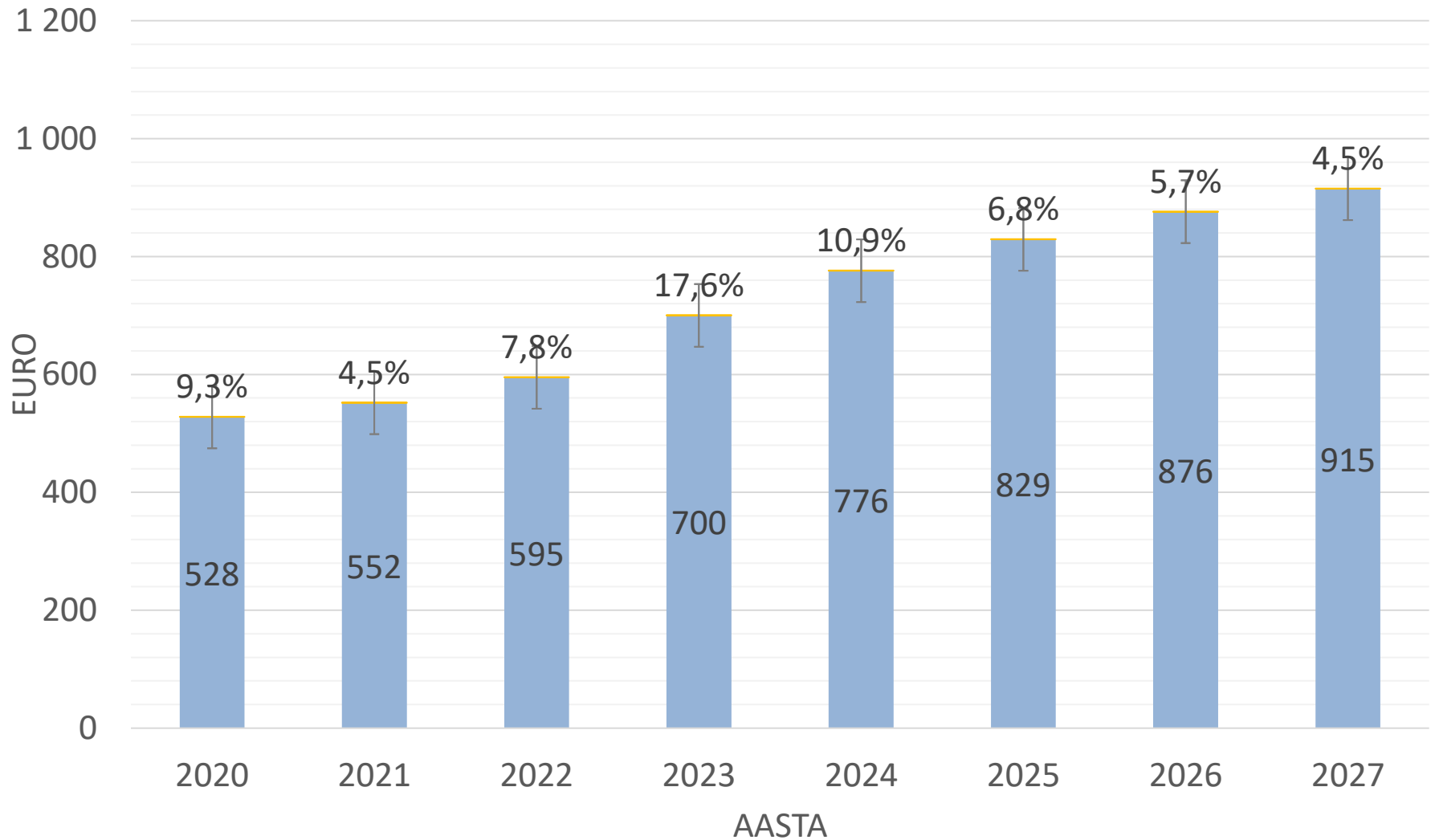
- Tegevuse „**Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine**“ kulude kasvust, **95 mln** eurot, moodustavad peamise osa riiklike pensionide kasv (**315 mln** eurot) ja eraldised II pensionisambasse kasv (**29,6 mln** eurot). Samas kulud vähenevad **276 mln** euro võrra, sest 2023. aastal kompenseeris riik viimased kogumispensionide maksed II sambasse, mis olid COVID-19 tõttu peatatud 01.07.2020 - 31.08.2021.
- Tegevuse „**Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine**“ kulude kasvu, **23 tuhat** eurot, mõjutab SF vahenditest tehtavate kulude suurenemine.

Tegevus „Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine“

Pensionide kulud kasvavad

- Riikliku pensionikindlustuse 2024. a eelarve on **2,9 mld** eurot, kasv **315 mln**.
- 2024. aasta 1. aprillist tõuseb 44-aastase staažiga vanaduspension eelduslikult **776** euronit (tõus võrreldes praegusega ca **76** eurot).
- **Vanaduspensioniealisele** on keskmise vanaduspensioni suurune tulu (**776** eurot kuus) **alates 2024. aasta 1. jaanuarist tulumaksu vaba**.

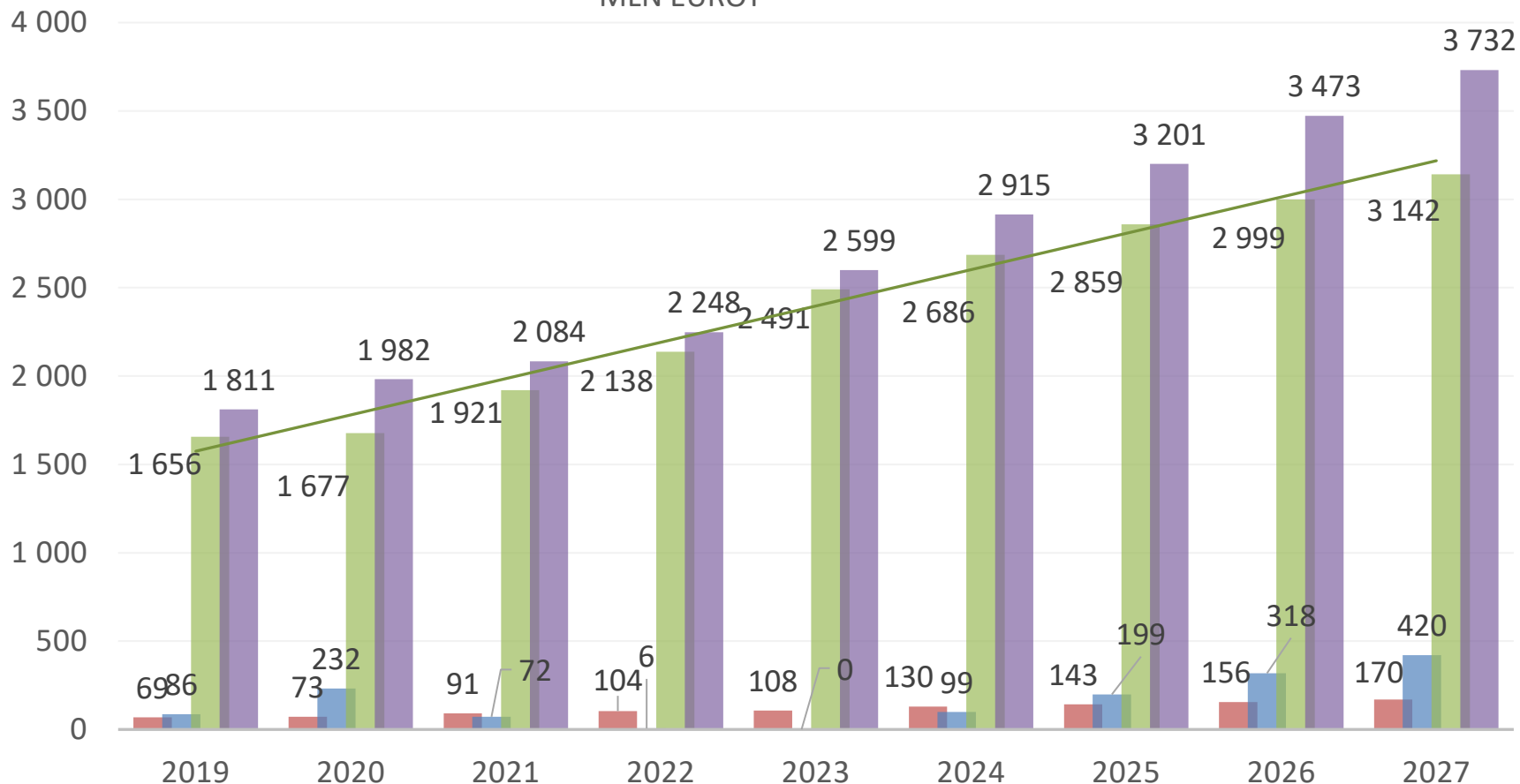
44-aastase staažiga vanaduspension 2020-2027 (alates 1. apr) ilma pensionilisadeta

■ 44-aastase staažiga vanaduspension alates aprill ■ Kasv protsentides vs eelmine aasta

Riikliku pensionikindlustuse eelarve 2019-2027

MLN EUROT

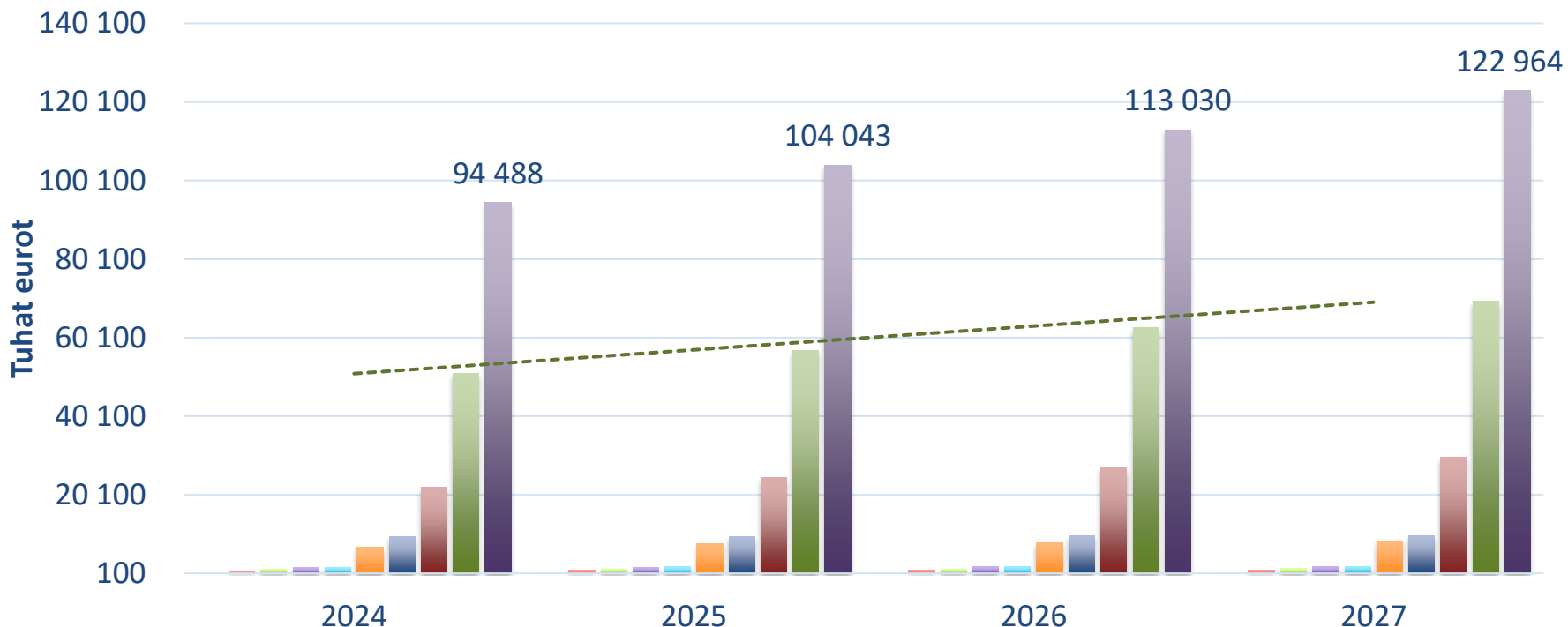
AASTA

- Rahvapension ja pensionilised riigieelarve vahenditest
- Riigieelarve vahendid sotsiaalmaksu puudujäägi katteks
- Sotsiaalmaks pensionikindlustuseks
- Riikliku pensionikindlustuse kulu kokku
- Lineaarne (Sotsiaalmaks pensionikindlustuseks)

Vanaduspensioni kogumisosa SOM

- Vanaduspensionide kogumisosa 2024. a eelarved on:
 - ✓ kogumispension 4% osa, **332 mln** eurot,
 - ✓ kogumispension 2% osa, **166 mln** eurot,
 - ✓ Riigipoolne eraldis kogumispensionifondi alla 3-aastast last kasvatav vanema eest **19,6 mln** eurot,

Eripensionide eelarved 2024-2027

Aasta

- Õiguskantsleri ametipension
- Päästeametnike pensionisuurendus
- Riigikohtunike pensionid
- Riigikogu pensionid
- Politsei ja piirivalve pensionid
- Riigikontrolli ametnike pensionid
- Prokuröride pensionid
- I ja II astme kohtunike pensionid
- Kaitseväelaste pensionid
- Kokku eripensionide eelarved
- Lineaarne (Politsei ja piirivalve pensionid)

Sotsiaalhoolekande programm

Programmi eesmärgi mõõdik	Tegelik tase (aasta)	2024
Suure hoolduskoormusega (20 ja enam tundi nädalas) 16-aastaste ja vanemate inimeste osakaal, %	2,5% (2022)	2,2%
Kodust iseseisvat toimetulekut toetavate avahooldusteenuste ehk mitteinstitutionaalsete teenuste ja ööpäevaringse institutionaalse hooldusteenuse saajate suhtarv	1,0 (2022)	1,2

Heaolu tulemusvaldkond (tuhat eurot)	2023	2024	Muutus	Muutus %
Sotsiaalhoolekande programm	159 760	154 107	-5 653	-4%
Programmi tegevused:				
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine KOV võimestamine	14 426	14 072	-353	-2%
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	145 334	140 034	-5 300	-4%

Sotsiaalhoolekande programmi tegevused

Tegevus "**Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine**" 14,1 mln eurot koosneb:

- välisvahenditest tehtavad kulud 9,9 mln eurot
- RE vahendid 4,2 mln eurot, sh toetuste kulud 2,1 mln (nt dementsuse kompetentsikeskus 0,27 mln, strateegilise partnerluse toetused 1,6 mln), palgakulud 1,7 mln, muud kulud 0,4 mln eurot,

Tegevus "**Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine**" väheneb 5,30 mln eurot sh:

- välisvahenditest tehtavad kulud vähenevad 7,9 mln eurot,
- ühekordset energiameedet 3,2 mln eurot ei ole 2024. aastal,
- puudega tööealise inimese sotsiaaltoetus väheneb 1,7 mln eurot saajate arvu prognoosi täpsustamise tõttu.

(Tegevusega seotud suuremad kasvud on toodud järgmisel slaidil).

Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine

Programmi tegevuse suurema mahuga teenused:

- **Erihoolekandeteenus**

Eelarve koos IKT ja üldkuludega **58,4 mln** eurot (37,9% kogu sotsiaalhoolekande programmi eelarvest), sh välisvahenditest 5,2 mln eurot (ISTE - kaitstud töö).

Lisavahendeid otsustati eraldada **6,29** mln eurot, mis võimaldab osaliselt katta teenuse suurenenud kulusid 4,84 mln eurot ning tervishoiutöötajate kollektiivleppes tulenevad lisakulud 1,45 mln eurot.

- **Abivahenditeenus**

Eelarve koos IKT ja üldkuludega **16,6 mln** eurot (10,8% kogu sotsiaalhoolekande programmi eelarvest).

Teenuse eelarve planeerimisel arvestatakse piirhindade kasvuga, abivajajate arvuga (ca 58 tuhat täisealist), suvise majandusprognoosiga, kokku teenuse kasv 2 mln eurot.

Hoolekandega seotud investeringud Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF)

- 2024. aastal avatakse taotlusvoor kogukonnas toetatud eluaseme rajamiseks, mis aitab parandada vähese abi- ja toetusvajadusega inimeste kodus hakkamasaamist ja kogukonda kaasatust. KOVide investeringuid toetatakse SF2021-2027 ERFi vahenditest. Kokku on aastaks 2024. a ERFist planeeritud **1,8 mln eurot** (lisandub riiklik kaasfinantseering 0,5 mln eurot).
- Innovaatiliste lahenduste väljatöötamiseks elu- ja teenuskohtade kohandamiseks on 2024. aasta eelarvest planeeritud ERFi vahendeid **1,3 mln eurot** (lisandub riiklik kaasfinantseering **0,3 mln eurot**).

Hoolekandega seotud Euroopa Sotsiaalfond+i (ESF+) ja Õiglase Ülemineku Fondi (ÕÜF) vahendid

- Toetatakse ennekõike pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamist, sh kohalikul tasandil, inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimise ja jätkurakendamise ning kohalike tegevusgruppide strateegiate elluviimist. Kokku on aastaks 2024 ESF+st planeeritud **5,3 mln eurot** (lisandub riiklik kaasfinantseering 1,6 mln eurot).
- ÕÜFist toetatakse Ida-Virumaal ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamist 2024. aastal **1,25 mln euro** ulatuses (lisandub riiklik kaasfinantseering 0,5 mln eurot)

Vaimset tervist toetavatele tegevustele suunatakse tuleval aastal täiendavalt 1 mln eurot

- **0,2 mln eurot** psühholoogide kutseaasta täiendavaks rahastamiseks 4 täiendava kliinilise psühholoogi koolitamiseks.
- **0,7 mln eurot** suunatakse KOV psühholoogi palgatoetuseks ja vaimse tervise teenustoetuseks.
- **0,05 mln eurot** on eraldatud vaimse tervise seire, elanikkonna küsitluste jaoks.

Laste ja perede programm

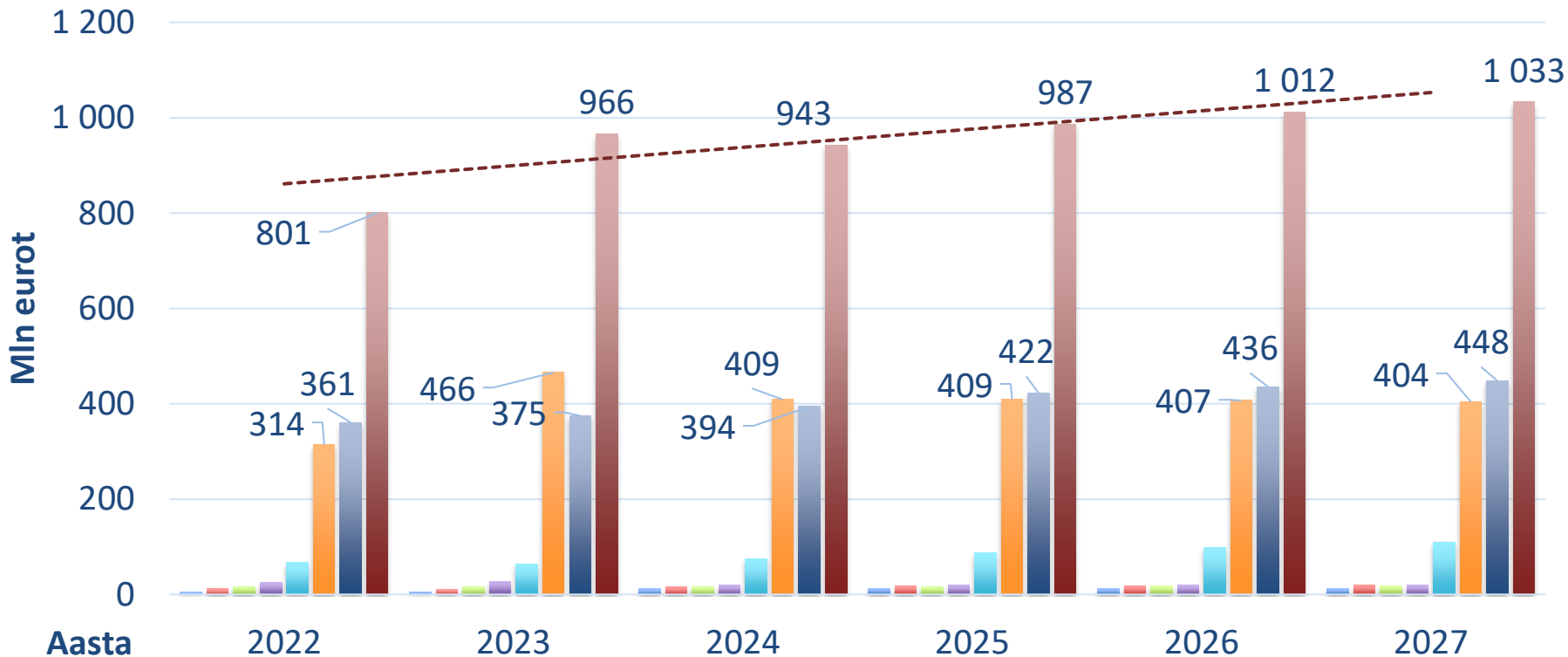
Programmi eesmärgi mõõdik	Tegelik tase (aasta)	2024
Soovitud ja tegelike laste arvu vahe (metoodika väljatöötamisel)		
Laste suhtelise vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse määr, %	16,6% (2022, sissetulekuaasta 2021)	16,2%
Ohvriabiteenuste üle-eestilise kättesaadavuse tagatus (algtase ja sihttasemed seadmisel)		

Heaolu tulemusvaldkond (tuhat eurot)	2023	2024	Muutus	Muutus %
Laste ja perede programm	1 028 845	1 000 876	-27 969	-3%
Programmi tegevused:				
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	984 780	950 781	-33 999	-3%
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	29 611	34 164	4 552	15%
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	2 236	2 439	203	9%
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	3 131	5 072	1 941	62%
Teenused ohvritele ja vägivallatsetele	9 087	8 420	-667	-7%

Hüvitised ja toetused lastega peredele (1)

- Tegevuse „**Hüvitised ja toetused lastele ja peredele**“ eelarve vähenemine **34 mln eurot** on seotud lasterikka pere toetuse vähendamise ja lauge väljumise lõpetamisega, millega kokkuhoid 2024. a eelarves ca 86-87 mln eurot. Samas suurenevad vanemahüvitise, täiendava lapsepuhkuse, erijuhtudel sotsiaalmaksu ning elatisabi kulud.
- Alates **01.01.2024** tõuseb elatisabi ühe lapse kohta 100 eurolt 200 eurole.
- 2024. aastal on:
 - ✓ esimese ja teise lapse toetus ning üksikvanema toetus 80 eurot kuus, kolmanda ja järgneva lapse toetus 100 eurot kuus.
 - ✓ 3-6 lapsega pere toetus 450 eurot kuus,
 - ✓ 7 ja enama lapselise pere toetus 650 eurot kuus.

Hüvitised ja toetused lastega peredele (2)

- Elatisabi
- Täiendav puhkusetasu (lapsevanemale, sh puudega lapse vanemale)
- Puuetega laste igakuulised toetused
- Eraldised kohustuslikku kogumispensioni fondi (alla 3-aastast last kasvataj vanem)
- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks (lapsevanemate eest)
- Peretoetused (sh ajateenija lapse toetus)
- Vanemahüvitis
- Kokku
- Lineaarne (Kokku)

Tegevus "Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused"

Programmi tegevuse suurema eelarvemahuga teenused on:

- **Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus**

Eelarve koos IKT ja üldkuludega **16,0 mln** eurot, sh lisavahendeid otsustati eraldada 3,0 mln eurot - see võimaldab katta teenuse suurenenud mahtudest tulenevad lisakulud.

- **Asendushoolduse korraldamise, arendamise ning pädevuste suurendamise teenus**

Eelarve koos IKT ja üldkuludega **3,6 mln** eurot, sh lisavahendeid otsustati eraldada 1,24 mln eurot - see võimaldab pakkuda tugiteenuseid kasuperedele, katta kriisi- ja erihooldusperede riiklikku korralduskomponenti, teavitustegevuste kulusid.

Lisaks lepitati VVs kokku lisaraha eraldamine **0,2 mln eurot** aastas **vanemlusprogrammi elluviimiseks.**

Laste ja perede programm – muud programmi tegevused

- **Tegevus "Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine":**

Eelarve suurenemine 0,2 mln eurot, sellest välisvahenditega seotud kasv 0,12 mln eurot. RE vahenditest enim suurenenud KOV lastekaitsealase nõustamise teenus 0,33 mln eurot.

- **Tegevus "Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine":**

Eelarve suurenemine 1,94 mln eurot, sellest välisvahenditega seotud kasv 1,16 mln eurot. RE vahenditest enim suurenenud laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamise teenus 0,78 mln eurot.

- **Tegevus "Teenused ohvritele ja vägivallatsetele":**

Eelarve vähenemine 0,67 mln eurot, sellest välisvahenditega seotud 1,10 mln eurot.

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm (ühisprogramm MKM-iga)

Programmi eesmärgi mõõdik	Tegelik tase (aasta)	2024
Nende inimeste osakaal, kes enda arvates kuuluvad mõnda gruppi, mida Eestis diskrimineeritakse	7,3% (2020)	<7,3%
Sooline palgalõhe	14,9% (2021)	12,8%

Heaolu tulemusvaldkond (tuhat eurot)	2023	2024	Muutus	Muutuse %
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	1 592	646	-946	-59%
Programmi tegevused:				
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	621	0	-621	-100%
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	625	646	21	3%
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	346	0	-346	-100%

Eelarve vähenemine: Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna ja võrdse kohtlemise valdkonna arendamine anti **üle** MKMi 01.07.23. SOMi ja MKMi ühises programmis kajastuvad Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei ning TEHIKu eelarved.

Tööturuprogramm (ühisprogramm MKM-iga)

Programmi eesmärgi mõõdik	Tegelik tase (aasta)	2024
Tööjõus osalemise määr 15-74-aastaste seas	73,3% (2022)	71,6%
Tööelu kestus, aastates	40,3 (2022)	39,6

Heaolu tulemusvaldkond (tuhat eurot)	2023	2024	Muutus	Muutuse %
Tööturuprogramm	463 260	17 262	-445 998	-96%
Programmi tegevused:				
Tööturuvaldkonna arendamine	1 646	0	-1 646	-100%
Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused	441 263	347	-440 917	-100%
Tööelu kvaliteedi arendamine	18 008	16 503	-1 505	-8%
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	2 342	412	-1 930	-82%

IKT ja Teadus-ja arendustegevus (T&A)

- IKT kulude eelarve on **24,5 mln** eurot, sh **heaolu** tulemusvaldkonna tegevustele **13,2 mln** eurot (kokku kulude kasv 3,2 mln eurot) ja **investeeringute** eelarve on **9,3 mln** eurot (eelmise aastaga sama suurusjärg).
- Lisaks eeltoodule on MKM-i eelarves Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendid SOM-i valitsemisala digipöörete (infotehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine ja arendamine ning teadlikkuse tõstmine) elluviimiseks **4,7 mln** eurot.

Lisaraha IKT arendusteks ja kuludeks sotsiaalvaldkonda kokku (tuhat eurot)	4 350
Maksuküüru kaotamine ja ühtse tulumaksuvaba määra kehtestamine alates 2025	350
Sotsiaalvaldkonna infosüsteemide (SKAIS, STAR) arendused	4 000

- **T&A tegevuseks** eraldati SOMile 2024. aastaks lisaraha **1,6 mln** eurot.
- **Peamised SOM-i T&A tegevussuunad on:**
 - ✓ Rakendusuringute kava elluviimine sotsiaal-, tervise- ja innovatsioonivaldkonnas, sh poliitikaalgatuste eel- ja järelanalüüsid.
 - ✓ Rahvusvaheline teaduskoostöö (nt partnerlustes, rahvusvahelistes teadusuuringutes osalemine).
 - ✓ Arendustegevused, sh meetodika arendamistööd.
 - ✓ Koostöö suurendamine teadusasutustega ja teadusalase pädevuse tõstmine ministeeriumis.

SOTSIAALMINISTEERIUM

Tänan!

Signe Riisalo

signe.riisalo@sm.ee